

KOOPAELANIK

Jüri Parijõgi

Mitu-mitu tuhat aastat tagasi. Maailm oli siis hoopis teistsugune kui praegu. Ei olnud vabrikuid ega külasid, linnu ega raudteid. Metsad olid suured ning paksud, peaaegu läbipääsmatud, täis mitmesuguseid metsloomi. Seal oli hiigelsuuri metshärgi, laiade sarvedega põtru, karusid ja hunte. Jões ja järved olid täis kalu, kes mõnikord õige julgelt tulid kalda lähedale sulpsu lööma.

Siis elas jõekaldast veidi eemal kaljukoopas koopaelanik. Selle koopa oli vesi aegade jooksul kaljuseina õnestanud, nüüd elas seal juba mitmendat põlve sugukond, kes oli tulnud sinna kuskilt lõuna poolt. Koobas oli küllalt avar, et anda ulualust mitmekümnepealisele sugukonnale. Koopa keskel kõrgel tuhaasemel lõõmas tuli, mille ääres istus tulevaht ning andis tulele aeg-ajalt uut toitu, viskas oksid tulle. Eemal seina ääres põlvitas mees ja joonistas terava kivikilluga koopaseinale metshärja pilti.

Lapsed kolasis mööda koopa seinääri, kergitasid sinna magamisasemeks pandud karunahku, otsides toidupoolist, sest kõht oli kõigil tühi, nälg oli koopaelaniku sagedane seltsiline. Mõni suurem laps soris veel kord läbi väljas koopasuu ees asuva jätte- ning kondihunniku, kas ehk on mõne kondi külge jäänud veel midagi, mis kõlbaks närvida. Teised olid jooksnud koopast veidi maad eemale, kergitasid kive, lootes leida mõne alt vaglakest, mis kõlbaks suhu panna, või tigu või söödavat juurikat. Nad kõik olid kõhnad ja kuivetonud. Pruuniks põlenud näod olid laiad, punakad juuksesalgud rasvased, sassis ja kõiksugu puru täis. Nad olid paljajalu ning alasti, ainult mõni suurem poiss oli köitnud endale ümber loomanaha, et näida mehelikumana. Üks pisike poiss oli läinud ema juurde, kes istus sealsamas koopasuu ees ja lõikas terava kivikilluga, mis oli koopaelaniku noaks, loomanahka ribadeks. Vaatles esiti ema tööd, siis hakkas manguma tükikest nahka närimiseks. Nurus niikaua, kuni ema viskaski talle kätte naharaasukese. Seal aga tõusis suur kisa koopast tule juurest. Üks näljane poiss oli võtnud tulevahi kõrvalt loomasoole, millest see tahtis valmistada vibunööri, ja oli hakanud seda sööma. Ühe ropsuga tõmbas tulevaht soole poisi käest ja kihutas ta pahandades ning manades koopast välja.

Tüdrukud olid palju rahulikumad, nad ei teinud näljast väljagi, kükitasid kobaras koopast eemal, lükkisid läbipuuritud loomahambaid ja teokarpe peenikesele naharibale – valmistasid endile kaelaehteid.

Õige kibe töö oli käimas koopasuust veidi maad eemal kaljuseina ääres. Seal valmistusid isad vanema juhatusel jahileminekuks. Üks seadis oma vibule poolkuivanud ja pikaks venitatud loomasoolest uut vibunööri, teine köitis kepikese otsa teravaid kivikilde, valmistas nooli. Kolmas oli parajasti valmis saanud suure terava kivikillu ja kinnitas nüüd seda naharibade abil pika kepi otsa. Sellest pidi saama oda. Väga usinasti töötas viieteistkümneaastane poiss Väle, valmistas endale kivikirvest. Hoolega pani ta tähele, kuidas vanem võttis ränikivi, asetas selle jalgade vahele ja lõi siis teise kiviga peale, ikka nii osavasti, et kivi purunes teravaks tükiks. Kui pärast mitmendat ebaõnnestunud katsset paraja kivikirve valmis sai, köitis selle naharibaga varre külge, vanema abiga – ja oli väga rõõmus. Eriti oli tal põhjust rõõmustada veel sellepärast, et täna pidi ta esimest korda ühes meestega jahile minema. Ta oli tark ning hakkaja poiss, kärmas iga töö peale, seepärast oli saanudki nimeks Väle.

Varsti olid teisedki valmis. Köitsid endile loomanahad paremini ümber, sest teistsuguseid riideid ei olnud meestelgi, võtsid relvad: kivikirved, kiviudad, vibud ning kivi- ja luuotstega nooled kätte ja hakkasid minema. Enne kinnitas vanem veel naistele ja lastele, et kui nälg väga suureks läheb, nopitagu marju, otsitagu vaklu ja tigused, kuid ärgu mindagu koopast liiga kaugele. Eriti tuletas meelde tulevahile, et see tuld hoolega valvaks ja seda elavana hoiaks. Siis liikus jahisalk metsa poole.

Raamatust „Möödunud ajad jutustavad” (Atlex, 2006)